

Handlingsplan för våldsförebyggande arbete på kommunala grundskolor, gymnasium och vuxenutbildning i Tyresö kommun

Beslutsdatum	2022-12-20	Dokumenttyp	Handlingsplan
Beslutad av	Kommunfullmäktige	Dokumentägare	Chef för stöd- och servicekontoret
Diarienummer	2022/KS 0280	Giltighetstid	Gäller tills vidare

Innehållsförteckning

1	Våldsförebyggande handlingsplan för kommunala grundskolor och gymnasium i Tyresö kommun	3
1.1	Bakgrund.....	3
1.1.1	Det brottsförebyggande arbetet i Tyresö kommun.....	3
1.2	Syfte och mål.....	4
1.3	Skolans uppdrag och lagansvar.....	5
1.3.1	Diskrimineringslagen 2016:828	5
1.3.2	Skollagen 2010:800.....	6
1.3.3	Barnkonventionen.....	6
1.3.4	Annat värdegrundsarbete	6
2	Att förebygga våld	7
2.1	Definitioner av våld.....	9
2.2	Viktiga komponenter i det våldsförebyggande arbetet	11
2.2.1	Våldsförebyggande arbete utifrån diskrimineringsgrunder	11
2.2.2	Åskådarperspektivet.....	12
2.2.3	Tidig upptäckt av våld	12
2.2.4	Att samtala om våld	13
2.2.5	Stöd till våldsutsatta	13
2.2.6	Våldsutövare	13
2.2.7	Fortbildning för ökad kunskap om våld	14
2.2.8	Situationell prevention – den fysiska miljön	14
2.2.9	Information till vårdnadshavare.....	14
2.3	Struktur och uppföljning	14
2.3.1	Hur ska det våldsförebyggande arbetet struktureras?	14
2.3.2	Uppföljning	16

1 Våldsförebyggande handlingsplan för kommunala grundskolor, gymnasium och vuxenutbildning i Tyresö kommun

1.1 Bakgrund

Det brottsförebyggande arbetet i Tyresö kommun beskrivs inledningsvis i *Handlingsplan för trygghet och säkerhet*, följt av styrdokumentet *Strategi för brottsförebyggande kriminalitet bland unga (2021)*. De båda styrdokumenterna är kommunövergripande och innefattar all typ av kriminalitet samt alkohol-narkotika-, dopning- och tobaksbruk. De kommunövergripande styrdokumenterna följs sedan av handlingsplaner och rutiner riktade till enskilda verksamheter och enheter.

Skolan är den verksamhet där det finns mest evidens för att våldsförebyggande arbete fungerar, och även en plats där många elever blir utsatta för olika former av våld.¹ Skolan ska vara en trygg och jämlik plats. Enligt skollagen ska skolorna arbeta främjande och förebyggande mot kränkningar och diskriminering, något som ligger till grund för ett våldsförebyggande arbete.² Den våldsförebyggande handlingsplanen ger en inramning och vägledning kring det förebyggande arbetet kopplat till våld. Handlingsplanen ska ses som ett hjälpmedel och stöttning i det våldsförebyggande arbetet och ligga till grund för respektive skolas fortsatta förebyggande arbete, aktiviteter och behovsanalys kopplat till våld.

1.1.1 Det brottsförebyggande arbetet i Tyresö kommun

Effekten av brottsförebyggande arbete är avhängt samverkan. Tyresö kommun ska ha en struktur som gör att samtliga led i det förebyggande arbetet täcks in och att kunskap, idéer och erfarenhet gemensamt används i samverkan med varandra.

Det brottsförebyggande arbetet bidrar även till uppfyllelse av kommunens målområde Tyresö kommun levererar bra välfärdstjänster som skapar goda livsvillkor, samt målen i Agenda 2030 om *minskaat våld i världen, uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt* och *säkerställa rättigheter för alla och utrota diskriminering*.

I Tyresö kommun finns flera nätverk som ligger till grund för samverkan mellan olika aktörer. Vad gäller våld finns det ett nätverk för våld i nära relation med interna och externa aktörer, så som brottsofferjour, mans- och kvinnojourer, kyrkan och polis. I nätverket finns representanter från barn- och utbildningsförvaltningen representerade. Det finns även ett skolnätverk för brottsförebyggande frågor med representanter såsom socialtjänst, Mini-Maria,

¹ Inget att vänta på. Handbok för våldsförebyggande arbete. Jämställdhetsmyndigheten (2020)

² Skollagen (2010:800) kap 6 samt Diskrimineringslagen (2008:567)

polis, fritidsgårdar samt elevhälsa. Skolnätverket och nätverket för våld i nära relation sammankallas av brottsförebyggande strateg, och syftet med nätverken är att levandegöra frågor om våld samt övriga brottsförebyggande frågor, följa det aktuella läget på skolorna och i övriga verksamheter samt stärka grunden för vidare samverkan och förebyggande arbete.

Förutom ovan nämnda nätverk sker samverkan på individnivå mellan skola och andra aktörer såsom vårdnadshavare, barn- och ungdomspsykiatri, habilitering, socialtjänst, polis med flera. Behovet av samverkan varierar från individ till individ. För att stärka grunden för samverkan mellan skola och socialtjänst träffas båda parter i stormöten.

Barn- och utbildningsförvaltningen deltar även, tillsammans med många olika aktörer i ett veckovist möte, kallat ”gemensam lägesbild”, för att gemensamt gå igenom Tyresö kommuns lägesbild. Den gemensamma lägesbilden ligger sedan till grund för att kunna följa trender och utveckling, identifiera och initiera såväl tillfällig som längre samverkan, samt rikta resurser till de platser i kommunen som har störst behov. Gemensamma lägesbilden sammankallas och summeras av brottsförebyggande strateg.

1.2 Syfte och mål

Genom att stärka skyddsfaktorer, minska förekomst av våld, öka upptäckten av våld och aktivt arbeta med universellt förebyggande arbete påverkar barn och vuxna ur flera positiva aspekter. En trygg skolmiljö ökar möjligheten till en god och väl genomförd skolgång för eleverna.

Då samtliga barn går i skolan är det en viktig arena för ett tidigt kontinuerligt förebyggande arbete.

Länsstyrelsen och operation kvinnofrid har tagit fram en strategi för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län³ med åtta mål för länet; förebygga våld, förebygga återfall, upptäcka tidigt, skydda och stödja, effektiv brottsbekämpning, trygg rättsprocess, systematisk kunskapsutveckling samt kunskap och forskning. Flera av målen går in i det våldsförebyggande arbetet, och ligger till grund för mål i kommunens styrdokument, liksom regeringens tioåriga nationella strategi för att motverka mäns våld mot kvinnor⁴.

Mål från Tyresös kommunövergripande Strategi för brottsförebyggande arbete mot kriminalitet bland unga⁵

³ Strategi för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län STRATEGI 2020–2026

⁴ <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/11/nationell-strategi-for-att-forebygga-och-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor/>

⁵ *Strategi för brottsförebyggande arbete mot kriminalitet bland unga (2021)*

- Förebygga och avbryta brottslighet hos barn och unga, vilket således gör förutsättningarna bättre för den enskilde att inte hamna i kriminalitet senare i livet.
- Stärka barn och ungdomars möjligheter att säga ifrån och ta avstånd från brottsliga, kränkande eller osunda handlingar.
- Öka kunskapen hos barn och vuxna om våldets olika uttryck och vart man kan få stöd och hjälp.

Mål för Handlingsplan för våldsförebyggande arbete på grundskolor, gymnasium och vuxenutbildning i Tyresö kommun

- Förebygga, upptäcka och minska all typ av våld.
- Stärka personal och elever att aktivt säga ifrån och ta avstånd från våldshandlingar.

Allt förebyggande arbete ska i Tyresö kommun genomsyras av:

- Barnperspektivet där barnens rättigheter och möjligheter, utifrån barnrättslagen, sätts i centrum.
- Ett normkritiskt perspektiv, för att ge alla, oavsett könstillhörighet och sexuell läggning, lika möjligheter.
- Mångfaldsperspektivet, där individer med olika förutsättningar och bakgrund tillmäts samma betydelse.⁶

1.3 Skolans uppdrag och lagansvar

Skolorna förhåller sig till Skollagen (2010:800) med efterföljande förordningar; Skolförordning (2011:185), Gymnasieförordning (2010:2039) samt förordning om vuxenutbildning (2011:1108). Barnkonventionen, övrig grundlagsstiftning samt framtagna kommunala styrdokument så som *Strategi för brottsförebyggande kriminalitet bland unga (2021)* samt *Skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling (likabehandlingsplanen)*.

Arbetet mot diskriminering och trakasserier regleras i Diskrimineringslagen (2008:567/2016:828) medan arbetet mot kränkningar regleras i Skollagen (2010:800). Båda lagstiftningarna kräver att det ska finnas ett strategiskt och långsiktigt arbete i verksamheterna.

1.3.1 Diskrimineringslagen 2016:828

3 kap. Aktiva åtgärder

1§ Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk

⁶ *Strategi för brottsförebyggande arbete mot kriminalitet bland unga (2021)*

tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

3§ Arbetet med aktiva åtgärder ska genomföras fortlöpande.

18§ Utbildningsanordnare ska ha riktlinjer och rutiner för verksamheten i syfte att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier.

1.3.2 Skollagen 2010:800

6 kap. Åtgärder mot kränkande behandling

6§ Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

8§ Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. ... En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Läroplanerna (Lgr22⁷, Lgrsär22⁸, Lspec22⁹, Lvux12¹⁰ och Gy11¹¹) lyfter frågor kring diskriminering, trakasserier och kränkande behandling i såväl Skolans värdegrund och uppdrag som i kursplanerna.

1.3.3 Barnkonventionen

Den 1 januari 2020 blev FN:s konvention om barnets rättigheter svensk lag. Det innebär ett förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn. En inkorporering av barnkonventionen bidrar till att synliggöra barnets rättigheter. Det är ett sätt att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet.¹²

1.3.4 Annat värdegrundsarbete

Formuleringar om andra delar av värdegrundsarbetet belyser bland annat skolans roll för elevernas trygghet och självkänsla samt att skolan ska gestalta

⁷ Grundskolans läroplan

⁸ Grundsärskolans läroplan

⁹ Specialskolans läroplan

¹⁰ Vuxenutbildningens läroplan

¹¹ Gymnasieskolans läroplan

¹² <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag/>

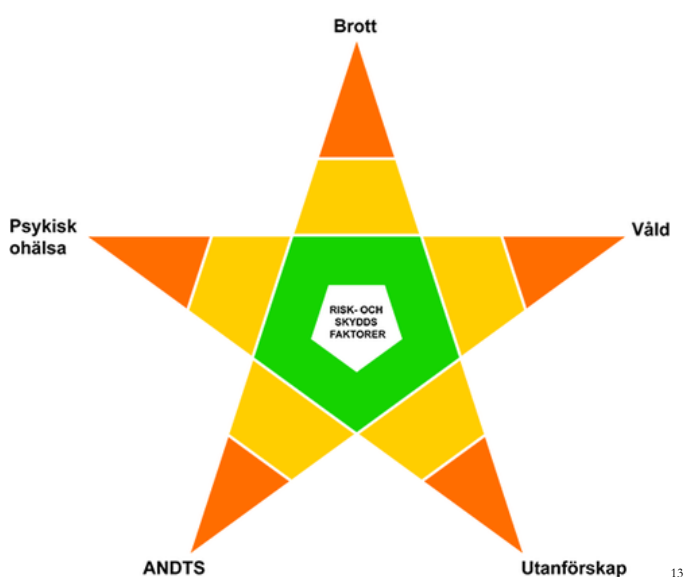
och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i FN:s barnkonvention. Formuleringarna handlar till exempel om att:

- eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan
- skolans mål är att varje elev ska respektera andras egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet
- intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser
- alla i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt.

Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer. Utbildningen ska därigenom främja alla elevers hälsa och välbefinnande samt stärka deras förutsättningar att göra medvetna och självständiga val. Skolan ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för egna och andras rättigheter och förmedla betydelsen av att sexualitet och relationer präglas av samtycke. I utbildningen ska maktstrukturer kopplade till kön och hedersrelaterat våld och förtryck kritiskt granskas. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till hur relationer och sexualitet framställs i olika medier och sammanhang, bland annat i pornografi. (Lgr22 och Lgrsär22, Lspec22, Lvux12 och Gy11).

2 Att förebygga våld

Preventionsstjärnan, som visas i bild nedan, synliggör på ett bra sätt hur förebyggande insatser och aktiviteter påverkar varandra. Universella förebyggande aktiviteter, som riktar sig till en större massa och som symboliserar mitten av stjärnan, har potential att positivt påverka flera olika spetsområden, vilket motsvarar stjärnspetsarna.

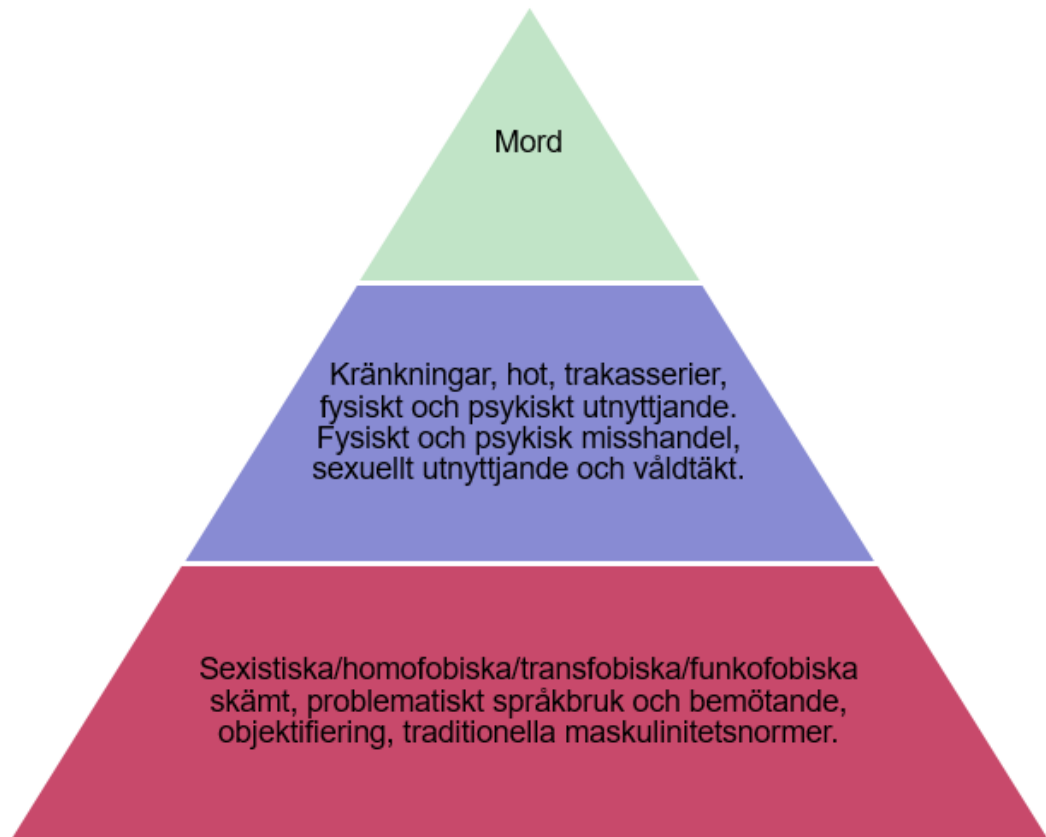

Preventionsstjärnan. Foto.

I *Strategi för brottsförebyggande arbete mot kriminalitet bland unga (2021)* förklaras hur våldsprevention och annat förebyggande arbete påverkar varandra. Vidare beskrivs även våldsprevention och normkritik som följande: ”Redan i förskoleåldern får barn en uppfattning om vad som förväntas av dem utifrån rådande norm. Den förväntan barnen har på sig själva följer sedan med upp i skolåldern. Minskad acceptans och förekomst av våld och hot i förskola och skola minskar även våldsbrott på andra platser. Därför är det normkritiska arbetet som pågår på förskola och skola mycket viktigt. Det är också viktigt att arbeta kring åskådarperspektivet. Att se på när någon blir utsatt för våld normaliserar indirekt händelsen. Därför är det viktigt att stärka att normen istället ska vara att ta avstånd från våld.”

Vikten av tidigt förebyggande åtgärder illustreras på ett bra sätt med våldspyramiden som visas nedan.

¹³ Bild från Länsstyrelsen i Stockholms län:
<https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/samhalle/social-hallbarhet/preventionspaketet.html>

Våldspyramiden. Foto.

För att förhindra det grova våldet måste vi agera tidigt för att motarbeta de beteenden som finns längst ner i våldspyramiden.

Om det vanligt förekommande, så som sexistiska/homofoba/transfoba/funkofobiska skämt och kommentar, ett problematiskt språk och bemötande, kränkningar och objektifiering i tidigt skede kan stoppas, kan pyramidens topp bli alltmer tunn. Färre individer går vidare till grövre våldshandlingar högre upp i pyramiden om ett aktivt arbete bedrivs för att förhindra och stoppa i tidigt skede. Som med övrigt förebyggande arbete handlar det om att stärka skyddsfaktorer och minska riskfaktorer, vilket förklaras mer i *Strategi för brottsförebyggande arbete mot kriminalitet bland unga (2021)*.

2.1 Definitioner av våld

Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärftar, skrämmer, kränker eller får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill.

Sedan 1 juli 2021 trädde ett nytt brott i kraft, kallat barnfridsbrott¹⁴, vilket skärper det straffrättsliga skyddet för barn som bevittnar vissa brott mellan närstående eftersom dessa barn, enligt forskning, löper ökad risk att drabbas av psykisk och fysisk ohälsa.¹⁵ Därför är det av vikt att även belysa bevittnandet av våld i samtal om våld med barn. Viktigt är även förståelsen av att en ”normaliseringsprocess” sker i takt med upprepad utsatthet eller bevittnande av våld.

Nedan beskrivs olika typer av våld, alla viktiga att lyfta och prata om i skolan.

Fysiskt våld - Till fysiskt våld räknas slag, örfilar, sparkar, knuffar, stryptag, bett, klösning, kvävningförsök eller användande av olika tillhyggen eller vapen. Vid våld i relation är det vanligt att fysiskt våld riktas mot kroppsdelar som inte är synliga för omgivningen.

Hot om våld - Hot är att medvetet uttrycka att man ska skada en annan. Detta kan också utövas genom blickar, gester eller handlingar som kan uppfattas som skrämmande.

Sexuellt våld - Den utsatta kan bli utsatt för våldtäkt eller tvingas till sexuella handlingar. Den våldsutsatta kan också gå med på oönskade sexuella handlingar i ett försök att undvika ytterligare våld. Sexuella trackaserier och att ta på någon annans kroppsdelar utan tillåtelse är också sexuellt våld.

Psykiskt våld - Nedsättande uttalanden och kränkande tillmälen om den utsatta personens beteende eller utseende. Det kan också vara förnedring inför andra. Även våld eller hot om våld mot någon närstående, ett husdjur eller en kompis kan räknas till den psykiska utsattheten.

Materiell och kontrollerande våld - När den utsatte blir kontrollerad med pengar och genom kontrollerande handlingar så som vart hen befinner sig och vem hen umgås med, och att t.ex. få ägodelar förstörda. Det kontrollerande

¹⁴ 4 kap. 3 § brottsbalken (BrB)

¹⁵ <https://www.aklagare.se/nyheter-press/aktuellt-pa-aklagarmyndigheten/barnfridsbrott-nytt-brott/>

våldet är en del av psykiskt våld, och vanligast förekommande i partnerrelationer.

Socialt våld - Frihetsinskränkningar som isolering genom att bli hindrad från att träffa släkt och vänner eller att delta i sociala aktiviteter.

Hedersrelaterat våld och förtryck - Våldsuttrycken liknar på många sätt våld i nära relationer. Också hedersrelaterat våld kan delas in i bland annat psykiskt, fysiskt, socialt, sexuellt och materiellt våld. Uttryck som är utmärkande för hedersrelaterat våld är könsstympling, barnäktenskap och tvångsgifte. Det kan också handla om att en person förs ut ur landet i syfte att bli bortgift eller ”uppfostrad”. Hbtqia+-personer och funktionsnedsatta är speciellt utsatta i en hederskontext eftersom det bland annat anses skamligt att inte passa in i traditionella könsroller. Det kan både handla om vem man blir kär i och vem man själv vill vara. Också intellektuellt funktionshindrade personer utgör en speciellt utsatt grupp. Funktionshindret kan anses som en skam i familjen. Det kan till exempel leda till att familjen försöker dölja funktionshindret genom ett arrangerat äktenskap. (Socialstyrelsen)

Våld på nätet – Många olika typer av våld förekommer även på nätet om än att det kan vara svårare att upptäcka. Nätvåld kan vara allt från kontrollerande och psykiskt våld (däribland även våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck) men också exponering av våldshandlingar, av pornografi och sexuellt utnyttjande på nätet.

Suicid och självskada – att skada sig själv på ett destruktivt sätt kan vara ett resultat av tidigare upplevda våldshandlingar som en del i psykisk ohälsa.

2.2 Viktiga komponenter i det våldsförebyggande arbetet

2.2.1 Våldsförebyggande arbete utifrån diskrimineringsgrunder

Grunderna för diskriminering är kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder. Arbetet sätter i stort grunden till en viktig del i det våldsförebyggande arbetet då en viktig aspekt i det förebyggande arbetet är att förändra begränsande hedersnormer och värderingar, destruktiva maskulinitetsnormer och verka för jämställdhet, normkritik och inkluderande förhållningssätt och miljöer. Killar och män står för majoriteten av allt våld i världen, och likaså i Tyresö. Utsattheten för våld ser generellt olika ut då pojkar

och män oftast utsätts av utomstående på offentlig plats, medan tjejer och kvinnor oftare utsätts i hemmet av en närstående person. Att det finns en koppling mellan stereotypa normer om manlighet och våld är viktigt att belysa för att skapa ett effektivare förebyggande arbete.¹⁶

Likväl är det viktigt att känna till att personer med funktionsnedsättning, såväl psykisk som fysisk, riskerar att utsättas för våld i högre utsträckning än andra. Många personer med funktionsnedsättning är beroende av andra i sitt dagliga liv vilket i sig är särskilt sårbart. En ökad kunskap kring detta kan göra att våld tidigare kan upptäckas. Särskilt utsatta är kvinnor och barn med funktionsnedsättning.¹⁷

2.2.2 Åskådarperspektivet

Om lindrigt våld i skolan accepteras kan det komma att uppfattas som en normalitet, vilket i sin tur ökar risken för grövre våld. Om skolan misslyckas med att förebygga mobbning och våld kan det skapas en ond cirkel där våld uppfattas som en normalitet och något som kan vara acceptabelt.¹⁸

Med hög vuxennärvaro och aktivt förhållningssätt bland personal och elever om att våld aldrig accepteras kan normaliseringen av våld stoppas.

Med ett aktivt åskådarperspektiv menas att personal och elever aktivt säger ifrån, säger till en vuxen, ej deltar och aktivt tar avstånd från våldshandlingar och andra kränkande handlingar, enligt våldspyramiden.

Som del i detta ska skolorna ha struktur och rutiner kring rastverksamhet för att minska eventuella våldshandlingar, för att skapa en trygghet på skolområdet och för att vara aktiva åskådarförebilder för eleverna. Upplevelsen ligger hos mottagaren, varför ”skojbråk” och kränkande ord aldrig ska accepteras.

2.2.3 Tidig upptäckt av våld

Att tidigt upptäcka förekomst av våld ger större möjligheter att stötta och förändra situationen och det psykiska måendet. Syftet med att tidigt förebygga och tidigt upptäcka beskrivs i *Strategi för brottsförebyggande arbete mot kriminalitet bland unga (2021)*.

På samtliga hälsosamtal som genomförs under hela skolgången, med ett första besök i förskoleklass, ställs frågor om våldsutsatthet och våldsutövning.

¹⁶ Ungdomssyrelsen (2013). Unga och våld – en analys av maskulinitet och förebyggande verksamheter.

¹⁷ <https://www.brottsofferjouren.se/brottsofferstod/sarskilt-sarbara/personer-med-funktionsnedsattning/>

¹⁸ Grövre våld i skolan, Skolverket (2009)

2.2.4 Att samtala om våld

Att sätta ord på våldsbegrepp och känslor kopplat till våldets olika uttryck kontinuerligt återkommande minskar bryggan för att sätta ord på något som hämnd, och ökar förutsättningarna för samtal om våld och tidig upptäckt.

Elever ska ges kunskap i våldets olika uttryck, oavsett vilken arena brottet sker på – dvs i skolmiljö, hemmiljö, på nätet med mera. Detta kan göras i linje med likabehandling och värdegrundsarbete, men behöver även utvecklas i mer konkreta samtal om våld. Genom att öka kunskapen om gränssättningar och våldsbegrepp ges eleverna ökad förmåga att ta till sig frågor om våld, och att själva kunna förstå att de blivit utsatta för våld utan att våldshandlingar normaliseras.

Vad gäller sexuellt våld behöver elever få kunskap om samtycke, om min och din kropp. I takt med att eleverna blir äldre ska kärlek, sexualitet, samtycke, rätten att själv få välja sin partner, oskuld, mödomshinna, könsstympning och problematisering av pornografi återkommande aktualiseras.

2.2.5 Stöd till våldsutsatta

Vid händelser utifrån våldspyramiden är det av stor vikt att se över hur handlingen påverkat den våldsutsatta. Elevhälsan och vårdnadshavare är viktiga att koppla in. Därutöver finns på Resursenheten i kommunen Stöd till unga brottsutsatta.

Det är av vikt ur ett förebyggande och vårdande perspektiv att fånga upp våldsutsatta då våldsutsatthet kan leda till såväl ohälsa som destruktivitet och våldsutövning.

2.2.6 Våldsutövare

Beroende på händelsen används olika typ av rapportering.

Kränkningsanmälningar skrivs vid kränkning och skickas till huvudman enligt skollagen.

Personal på skolan är skyldiga enligt Sol kap 14 1§ att anmäla oro till socialtjänsten.

Polisanmälan görs vid händelse av brott på skolan enligt framtagna rutiner för polisanmälan.

I kontakt med vårdnadshavare bör information om råd- och stödsamtal ges. I Tyresö kommun erbjuds råd- och stödsamtal via resursenheten som är en enhet inom Socialtjänsten.

2.2.7 Fortbildning för ökad kunskap om våld

För att skapa bästa förutsättningarna för att utveckla det våldsförebyggande arbetet på skolorna behöver alla medarbetare få ökad kunskap om våld.

2.2.8 Situationell prevention – den fysiska miljön

Genom trygghetsvandringar kan platser identifieras där elever och anställda upplever oro, otrygghet och våldshandlingar. Utifrån en sådan inventering, som genomförs minst vartannat år, kan åtgärder sättas in riktat till platserna som identifieras. Insatserna kan vara allt från ombyggnation, som vart toaletter är placerade, omklädningsrummens utformning och placering av soffor, bord och stolar i de allmänna utrymmena. Utan en ombyggnation kan skolan aktivt se över rastverksamhet med personal på otrygga platser, ändringar i scheman vid exempelvis trängsel i smala korridorer eller rutiner i matsal, vid omklädning, i hallar med mera.

2.2.9 Information till vårdnadshavare

Vårdnadshavare spelar en mycket viktig roll i det förebyggande arbetet och är en viktig skyddsfaktor varför vårdnadshavare ska vara informerade om det våldsförebyggande arbetet på skolorna genom exempelvis information på föräldramöten.

2.3 Struktur och uppföljning

2.3.1 Hur ska det våldsförebyggande arbetet struktureras?

Varje skola ansvarar för aktiviteter, kompetensutveckling och forum att lyfta våldsförebyggande frågor. Behovet av aktiviteter kan variera mellan skolorna beroende på skolornas lokala förutsättning och problem. Till detta dokument finns en bilaga med föreslagna aktiviteter, metod- och kunskapsstöd.

Tyresös kommunala grundskolor har idag ett kommungemensamt likabehandlingsarbete som är av stor vikt i det våldsförebyggande arbetet.

I likabehandlingsarbetet inkluderas ett våldsförebyggande perspektiv.

- Trygghetsvandringar på samtliga skolor ska genomföras tillsammans med elever för att identifiera miljöer och platser inne på skolan samt ute på skolgården där elever känner sig utsatta eller rädda för att utsättas för någon typ av våld.
- Det normkritiska arbetet fortskrider då det är av stor vikt i ett våldsförebyggande perspektiv.

Det brottsförebyggande skolnätverket:

- Skolorna ska utse minst en anställd på skolan som ansvarar för att föra information och diskussion kring det våldsförebyggande arbetet på skolorna för att även ta vidare iakttagelser och frågeställningar till nätverket.
- Följa rådande läge i respektive skola.
- Verka för ökad samverkan mellan olika aktörer för att förebygga och avbryta brottslighet.

Våldsförebyggande arbete på skolorna:

- Rektor ansvarar för att utse en eller flera medarbetare som ansvarar för de våldsförebyggande frågorna på respektive skola/gymnasium. För grundskolorna kan det antingen vara samma representanter som i likabehandlingsgruppen, eller olika representanter som samordnar sina uppdrag sinsemellan.
- Rektor ansvarar för att alla medarbetare anställda på skolorna och gymnasiet får möjlighet att höja sin kunskapsnivå gällande våld. Detta genom exempelvis NCKs webbutbildning om våld samt Länsstyrelsens och Origos webbkurs om heder¹⁹, eller andra föreläsningar inom ämnet. Samtal kring utbildningar genomförs på arbetsplatsen med återkoppling i skolnätverken.
- Ansvarig/ansvariga för de våldsförebyggande frågorna på skolan/gymnasiet ska regelbundet lyfta de våldsförebyggande frågorna bland medarbetare, identifiera utvecklingsområden och medvetengöra vikten av de grundläggande faktorerna vid våldsförebyggande arbete; att prata om våld och våldets olika uttryck, åskådarperspektivet samt att tidigt upptäcka våld.
- Ansvarig/ansvariga tillsammans med rektor ska se till att personal får del av de verktyg och metodstöd som finns samt identifiera behov av ökad kunskap.
- Frågor om utsatthet och att själv utsätta någon för våld ska ställas till elever i samband med varje hälsoundersökning.
- Skolor/gymnasiet bör använda sig av de kommunala resurser som finns, däribland våldsförebyggande programmet ”Våldsfemman” vid erbjudande från resursenheten.

¹⁹ <https://www.hedersfortryck.se/publikationer/webbkurs-hedersfortryck/>
<https://webbkursomvald.se/>

2.3.2 Uppföljning

Uppföljning sker dels inkluderat i uppföljningen av likabehandlingsarbetet och dels genom återkoppling på de brottsförebyggande skolnätverken. Skolorna använder sig av sina elevundersökningar, hälsosamtal och även enkät från likabehandlingsarbetet för kartläggning och uppföljning. Stockholmsenkäten ger ett bra långsiktigt mätvärde vad gäller elevernas hälsa och våldsutsatthet, och kompletteras av brottsstatistik och andra trygghetsmätningar, vilket presenteras på brottsförebyggande skolnätverken.

Arbete och aktiviteter kopplat till det våldsförebyggande arbetet inkluderas i respektive verksamhetsredovisning.

Till handlingsplanen finns en bilaga med föreslagna kunskaps- och metodstöd, webbutbildningar och rutiner som uppdateras och justeras löpande.

Handlingsplanen revideras varje ny mandatperiod.